

ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308-9196 / e-ISSN:1308-7363

Yıl : 17 Sayı : 47 Ağustos 2024

Yayın Geliş Tarihi: 01.05.2024 Yayına Kabul Tarihi: 09.08.2024

DOI Numarası: <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1476751>

Makale Türü: Araştırma Makalesi / Research Article

Atıf/Citation: Coşkun, A. (2024). İsrail-Hamas Savaşını Konu Alan Haber Fotoğraflarının Alımlanması Kuşaklararası Bir Karşılaştırma. *Adiyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (47), 447-479.

İSRAİL-HAMAS SAVAŞI'NI KONU ALAN HABER FOTOĞRAFLARININ ALIMLANMASI: KUŞAKLARARASI BİR KARŞILAŞTIRMA

Aziz COŞKUN*

Öz*

Savaş kitlesel olarak yıkıcı etkileriyle ön plana çıkan bir olgudur. Toplumların siyasal, ekonomik ve kültürel yapılarını derinden etkileyen savaşlar, insanlar üzerinde büyük ölçekte fiziksel ve psikolojik travmalara neden olmaktadır. Bu araştırma, İsrail-Hamas arasında devam eden savaşın insanlar üzerindeki etkilerini anlamak ve çözüm önerilerinde bulunmak için yapılmıştır. Araştırmada İsrail-Hamas Savaşı'nı konu alan haber fotoğraflarının X, Y, Z kuşaklarından seçilen dokuz katılımcı tarafından nasıl alımlandığı incelenmiştir. Haber fotoğrafları, amaçsal örneklem yöntemi kullanılarak TRT Haber'in İsrail-Hamas Savaşı'nı konu alan "Foto Fokus" başlıklı haberlerinden seçilmiştir. Katılımcılarla görüşmeler, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat tekniği ile yapılmıştır. Bu yöntem, katılımcıların savaş konulu fotoğraflarla ilgili duygusal ve bilişsel tepkilerini ayrıntılı analiz etmeyi sağlamaktadır. Araştırmada katılımcılarla yapılan görüşmelerde yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi sosyo-demografik özelliklerin İsrail-Hamas Savaşı'nı konu alan haber fotoğraflarının algılanma sürecinde farklılıklara neden olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İsrail-Hamas Savaşı, kuşak, haber, fotoğraf, alımlama.

Dr. Öğr. Üyesi. Bitlis Eren Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, azizcosknn@hotmail.com, Bitlis/Türkiye
Bu araştırma için Bitlis Eren Üniversitesi Etik İlkeleri ve Etik Kurulu'nun 29.03.2024 tarih ve E.130914 sayılı kararı ile etik izni alınmıştır.

THE RECEPTION OF NEWS PHOTOGRAPHS ON THE ISRAEL-HAMAS WAR: AN INTERGENERATIONAL COMPARISON

Abstract

War is a phenomenon that stands out with its massively destructive effects. Wars, which deeply affect the political, economic, and cultural structures of societies, cause physical and psychological traumas on a large scale. This research was conducted to understand the effects of the ongoing war between Israel and Hamas on people and to propose solutions. The reception of news photographs about the Israel-Hamas War by nine participants selected from generations X, Y, and Z were analysed. News photographs were selected from TRT News's news reports titled "Photo Focus" on the Israel-Hamas War by using the purposive sampling method. Semi-structured in-depth interview technique, one of the qualitative research methods, was used in the interviews with the participants. This method provides a detailed analysis of the participants' emotional and cognitive reactions to the war-themed photographs. In the interviews conducted with the participants in the research, it was observed that socio-demographic characteristics such as age, gender, education level caused differences in the perception process of news photographs about the Israel-Hamas War.

Keywords: *Israel-Hamas War, generation, news, photography, reception.*

1. GİRİŞ

İletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi birçok alanda değişim ve dönüşümü beraberinde getirmektedir. Yeni medya düzeninde haberler, dünyanın her yerine anında ulaşabilmektedir. Ancak haberin geniş hedef kitlelere ulaştırılmasında ve algılanmasında farklılıklar oluşabilmektedir. Bu hususta özellikle savaş ve çatışma temalı insani duyguların yoğun olarak yaşanmasına neden olan haberlerde bireysel bakışların farklılık gösterdiği kanıksanmaz bir gerçekliktir. Bu durum haberlerin algılanma biçimlerini ve etkilerini analiz etmeyi gerektirmektedir. Nitekim Didem Tuncay, "Haberlerde Kullanılan Ölü

Beden Fotoğraflarının Alımlanması" başlıklı çalışmada ulusal gazetelerin internet sitelerinde 2015 yılında yayınlanmış altı ölü beden fotoğrafına ilişkin farklı sosyo-demografik özelliklere sahip 10 kişi ile derinlemesine görüşmeler yapmıştır. Bu fotoğraflarla karşılaşan kişilerin tepkilerini ve algılarını anlamlandırmaya yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmada kullanılan yöntem, bu araştırma için de uygun görülmüştür (Tuncay, 2017)*. İsrail-Hamas arasındaki çatışmalar, bu bağlamda ele alındığında haber fotoğraflarının farklı demografik özelliklere sahip bireylerce nasıl algılandığı oldukça önemli bir konudur. Bu araştırma İsrail-Hamas arasındaki savaşı konu alan haber fotoğraflarının farklı kuşaklarca nasıl alımlandığını ortaya çıkarmayı amaç edinmektedir. Kuşak, aynı toplumsal koşullarla aynı dönemde baş etmek zorunda kalan, benzer kaygılar ya da önceliklerle yaşamış insan topluluklarını ifade etmektedir. Her dönemin kendine has ekonomik, politik, kültürel ve teknolojik durumunun belirlediği toplumsal koşullar, bireylerin hayata bakışını, beklentilerini ve ihtiyaçlarını farklılaştırmaktadır (Karaibrahimoğlu, 2021: 520). Bu realiteden hareketle çalışmada ilk olarak "Geçmişten Günümüze Kuşaklar" başlığı ile farklı kuşakların tarihsel manada geçirdikleri dönüşümlerin toplumsal, kültürel ve teknolojik bağlamdaki etkileri incelenmiştir. "Kuşaklararası Görsel Kültür Algısı" başlığı altında farklı kuşakların medya aracılığıyla nasıl algılar oluşturdukları ve bu algıların toplumsal yaşamdaki yansımaları ele alınmıştır. Son olarak "İsrail-Hamas Savaşı'na Genel Bir Bakış" başlığı ile Ortadoğu'daki savaş ve çatışmaların bir örneği olan İsrail-Hamas Savaşı'nın tarihçesi ve toplumsal etkileri üzerinde durulmuştur. Özetle mezkûr başlıklar altındaki literatür incelemesi ile araştırmanın temel odak noktasını oluşturan kuşaklar arası algı farklılıkları, kapsamlı bir bakış açısıyla okuyucu kitlesine sunulmaya çalışılmıştır. Araştırmada savaşa yönelik toplumsal algıları tespit edebilmek amacıyla TRT Haber'in İsrail-

* Ayrıntılı bilgi için bakınız: Tuncay, D. (2017). "Haberlerde Kullanılan Ölü Beden Fotoğraflarının Alımlanması". Ankara Üniversitesi İlef Dergisi, 4(1): 59-90.

Hamas Savaşını konu alan “Foto Fokus” başlıklı haber görsellerinden amaçsal örnekleme yöntemi ile rastgele seçilen beş adet fotoğraf, dokuz katılımcıya yorumlarını almak amacıyla gösterilmiştir. Amaçlı örnekleme, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Araştırmacı, bu yöntemle çalışma sorularını cevaplandırmak için en uygun örnekleme seçer. Bu seçim, araştırmacının çalışma alanına ilişkin deneyimine, mevcut literatür bilgisine ve çalışmanın kendisinden elde edilen kanıtlara dayalı olmalıdır. Bu yöntem, daha entelektüel bir strateji olup yaş, cinsiyet, meslek ve sosyal sınıf gibi önemli değişkenlerin araştırmaya dahil edilmesinde önemlidir (Aydın, 2023: 67). Araştırmada katılımcılarla görüşmeler, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat tekniği ile yapılmıştır. Bu görüşme türünde görüşülen kişilere bir konu hakkında sorular yöneltilerek detaylı bilgiler elde edinmeye çalışır. Genel bir çerçeve çizmek için hazırlanan sorulara görüşmeci tarafından yeni sorular ilave edilerek görüşme derinleştirilebilir. Bu görüşme; daha çok gazete, radyo ve televizyonda uygulanan bir türdür. Buna karşın güzel sanatlar, iletişim, işletme gibi alanlarda da başvurulan bir veri toplama tekniğidir (Aziz, 2020: 81). Araştırma kapsamında katılımcılarla yapılan görüşmelerde sosyo-demografik faktörlerin, İsrail-Hamas Savaşı'nı konu alan haber fotoğraflarının alımlanma sürecinde değişkenliklere neden olduğu belirlenmiştir.

2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KUŞAKLAR

Sosyal bir varlık olan insan, içine doğduğu toplumun kurallarına uygun olarak yaşamını idame eder. Sosyalleşme olarak bilinen bu süreçte hem insan içinde yaşadığı toplumu hem de toplum beraber yaşadığı insanı etkiler (Kağıtçıbaşı ve Cemalçılar, 2014: 68). Buna karşın toplumsal ihtiyaçların zamanla değişmesine koşut farklı sosyal tabakalarda, yörelerde, etnik, dini ve ulusal grupların özelliklerine bağlı olarak insanlar arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Söz

konusu davranış ya da algı farklılıkları, “kuşak kavramı” ile açıklanmaktadır. Kuşak kavramı; benzer dönemlerde doğmuş, yaşadığı çağda benzer sorunları, deneyimleri ve yazgıları yaşamış, aynı sorumluluklarla karşı karşıya kalmış bireylerin oluşturdukları gruplar olarak tanımlanır (Püsküllüoğlu, 2004: 854). Kuşak teorisinin kökeni büyük ölçüde sosyolog Karl Mannheim'ın 1923 tarihli *Kuşaklar Sorunu* başlıklı makalesine dayanır. Mannheim, bu makalesinde aynı sosyokültürel bağlamda ve tarihsel dönemde doğan bireylerin, benzer yaşantıları ve olayları deneyimlediklerini öne sürmüştür. Yani bir kuşağın, yaşam döngüsü içinde karşılaştığı ve deneyimlediği yaşam zorlukları benzerlikler gösterir. Zira kuşak teorisi doğal yapısı gereği öznedir ve kuşaklar arasındaki sınırlar nesnel değildir. Bu yüzden farklı kuşaklar arasındaki başlangıç ve bitiş tarihleri, kesin olmamakla birlikte toplumsal koşullara göre değişmeye devam ederek yol göstermektedir (Durmaz ve Okumuş, 2021: 49). Görüldüğü üzere kuşak kavramının merkezinde olan temel husus, belli bir gruba mensup üyelerin tarihin belli bir döneminde ne tür olaylardan etkilendikleri ve bu etkileşimin onların yaşamlarında nasıl yankı bulduğudur. Literatürde kuşaklar tanımlanırken zaman dilimleri bağlamında ayrışmalar göze çarpmaktadır. Buna karşın çeşitli kaynaklarda “Sessiz Kuşak”, “Olgunlar”, “Emektarlar”, “Yaşlılar” ve “Radyo Bebekleri” olarak adlandırılan 1945 ve öncesi doğan nesil, “gelenekçiler” olarak tanımlanırlar. Bu kuşağın üyelerinin karakteristik özelliklerinin belirlenmesinde birçok sosyo-kültürel, politik ve ekonomik olayın izleri olmuştur. I. ve II. Dünya Savaşı, Hiroşima'ya Atom Bombası, Pearly Harbor Saldırısı, 1929 Büyük Buhranı, McCarthycilik ve Kore Savaşı bunlar arasında sayılabilir. Bu nesildeki bireyler, bu sorunlardan dolayı tasarruf etmeyi, fazla para harcamamayı dolayısıyla mütevazı bir yaşam sürdürmeyi ve kendilerini belirsiz olaylardan korumak için otoriteye güvenmeyi de tercih etmişlerdir (Berkup, 2014: 2019). Bu kuşaktan sonra doğanlar, çalışma hayatına atılan ilk sınıf olarak bilinen, 1946-1960 yılları arasında doğmuş ve II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan nüfus patlamasına

vurgu yapan “Baby Boomer (Bebek patlaması)” kuşağıdır (İnce, 2018: 18-19). Üçüncü sanayi (elektronik kültür) devrimi öncesindeki nesil olan bu dönemde dünya nüfusu hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Bu nesil; radyo dinleyen, işkolik, rekabetçi, tuşlu telefon kullanan, kuralcı, takım çalışmasına yatkın, kanaatkar ve “I have a dream” (Bir hayalim var) sözcüklerinin peşinde koşmaya meraklıdır (Özdemir, 2019: 134).

X kuşağı 1965-1980 yılları arasında doğan nesli tanımlar. Bu kuşak, 1973 petrol krizi ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında ekonomik anlamda liberal politikaların benimsenmesine müstakil belirsizlikler içinde gelecek kaygısı taşıyan, kariyer yapma peşinde olan ve daha çok para kazanmaya odaklanan nesildir. X kuşağı aynı zamanda çalkantılı bir dünyanın belirsizlikleri ile mücadele etmek zorunda kaldığından “kayıp kuşak” olarak da bilinir (Altuntuğ, 2012: 205-206). Bu kuşağın doğduğu dönemde dünya koşulları çok hızlı bir değişkenlik göstermiştir. Bu yüzden X kuşağı, yaşadığı çağa ayak uydurmakta zorlanmış ve toplumsal hayata entegre olmada sorunlar yaşamışlardır. İlk kişisel bilgisayarın satışı ve teknolojik alışkanlıkların alt yapısı da bu dönemde atılmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişim de bu kuşak üzerinde çok etkili olmuştur. Teknolojik bilgiye sahip girişimci ve hızlı terfi beklentisi içinde olan X kuşağı astları Y kuşağı ile çatışmaları bu dönemde yaşamıştır (Göksel ve Güneş, 2017: 812). 1980-2000 yılları arasında doğan ve “millennials” olarak adlandırılan Y kuşağı; narsizm, şöhret beklentisi, ödül algısı gibi konularda kendilerinden önceki kuşaklardan farklılıklar göstermektedir (Yılmaz ve Aktürk, 2021: 33). Y kuşağı kavramı, X kuşağından ayrılmayı tanımlamak için ilk olarak 1993 yılında kullanılmıştır. Diğer kuşaklarda olduğu gibi bu kuşak da teknolojik olaylar, zamanın trendleri ve modaları tarafından şekillendirilmiştir. Yeni medyanın yükselişi, anlık iletişim teknolojilerinin gelişimi, sosyal ağların iletişimin klasik anlamını ve anlayışını, çalışma ve uzmanlaşma alışkanlıklarını değiştirmesi, bu dönemin önde gelen farklılıklarıdır. “Peter Pan Kuşağı” olarak adlandırılan bu

nesil, kendini bilgisayar ve internet teknolojisi, bilgisayar oyunları, flash mobbing, internet üzerinden flört, klasik sosyalleşme biçimlerini ve algısını geride bırakan kendini ifade biçimi haline gelmiştir (Levickaite, 2010: 173). Y kuşağındakiler, bilginin bir "tık" uzağında büyüdükleri için sosyal ağların popüler hale gelmesine neden olmuşlardır. Terörizm ve doğal afetlerin yeni korkutucu gerçekler hale geldikleri bu dönemde kültürel olarak gelişmiş eğitilmiş insanlar olmayı önemsemişlerdir (Weingarten, 2009: 29).

2000 sonrası doğan genç nesil için kullanılan Z kuşağı ise "I kuşağı" ve "net kuşağı" gibi terimlerle ifade edilmektedir (Turner, 2015: 104). Marc Prensky bu nesli tanımlarken "dijital yerli" söylemini geliştirmiştir. Prensky'e göre bu nesil; tüm hayatlarını bilgisayarlar, video oyunları, dijital müzik çalarlar, cep telefonu, video kameralar ve dijital çağın tüm oyuncak ve araçlarıyla çevrili yaşarlar (Prensky, 2001: 1-2). Z kuşağı, isimlendirilirken alfabetik sıralama göz önüne alındığında Y kuşağından sonra geldiği için Z ifadesi kullanılmaktadır. Bu nesil internet ve teknoloji ile doğmuştur. Bu yüzden akıllı telefonlar, tabletler ya da bilgisayarlar bu nesil için daha çok şey ifade etmektedir. Günlük yaşamın internet üzerinden yürüdüğü bu nesilde, bir yandan yemek yerken diğer yandan müzik dinlemek ya da sosyal medya iletilerine bakmak son derece olağan etkinliklerdir. Z kuşağının yaşadığı dünya, parmaklarının ucunda bir tık ile bağlanılan başka bir dünyadır (Tuncer, 2016: 35-36).

2. KUŞAKLARARASI GÖRSEL KÜLTÜR ALGISI

Son yıllarda internet, fotoğraf, film, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarında ve çeşitli sanat alanlarında görsel olan her şey daha fazla kullanılmaktadır. Görseelliği ön plana çıkararak kitleleri etkilemeyi sürdürmeye devam eden söz konusu alanlar, görseelliğin çoklu perspektiflerle incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu incelemelerin bir arada yapıldığı alan görsel kültür olarak

adlandırılmaktadır (Çakır, 2014: 158). Görsel kültür, içinde görsel olan, görülebilen, işlevsel ve iletişimsel bir amacı olan şeylerin tamamıdır. Görsel kültürde, kültürel ya da doğal olmayan hiçbir şeyin şekli olamaz. Bu şekilde anlamlı olması, onun belli kültürel şifrelerle yani kültürel olarak anlamlandırılmış olmasını gerektirmektedir (Barnard, 2010: 27-31). Görme eyleminin ön planda olduğu ve yaşamın her alanına sirayet ettiği günümüz kültüründe görsel imgelerin anlaşılması önem arz etmektedir. Buna karşın her kuşak, kendisi başta olmak üzere çevresini ve anlamlandırmaya çalıştığı olguları, kültürel belleğine ve yaşantısına uygun olarak yorumlar. Dolayısıyla kendi kültürel yaratım pratiklerini, aktarım ve paylaşım sisteminin araçlarını, ürünlerini, biçimlerini ve aktörlerini gelecek nesillere yücelterek aktarmak ister. Nesiller arasındaki çatışmaların ve kültürel algı farklılıklarının temel nedenlerinin başında da bu yaklaşım gelmektedir. Eski olanın yüceltilip yeni olanın öğretilmesi ya da biçimlendirilmeye çalışılması kültürel farklılıkların dönüşümünü ve kültürün algılanmasındaki fikir ayrılıklarının yaşanmasına neden olmaktadır (Özdemir, 2019: 133). Bu hususta dikkat çekilmesi gerekli ilk nokta bireyin isteği dışında dışa bağımlı ve otomatik bir şekilde gerçekleşen yani aslına uygun bir sürecin varlığıdır. İkinci nokta inşa temelli bir algılama, zihinsel parçalanma ve yeniden oluşturma sürecinin varlığıdır. Adına toplum denilen karmaşık yapıda bireyler, görsellik üretilen karmaşık düzende bir iz bulma peşindedir. Bu iz, yerine göre aile kökenlerinin, sınıfsal konumunun ve daha birçok farklı ilişkilerin izidir. Sonuçta görsel kültür algısı tüm bunların bir sentezi ve suskun tanığıdır. Dolayısıyla ortaya çıkan her görsel kültür ürünü ne kadar yeni ya da yenilikçi olursa olsun kendinden önceki kuşakların izlerini taşır (Onursoy, 2017: 48). 19. yüzyılda bilgi teknolojilerinin gelişim seyrine uygun olarak daktilo, faks makinesi, radyo, çevirmeli telefon, bilgisayar, televizyon, cep telefonu, akıllı telefonlar, internet ve sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile görsel kültür algısı hakkında bilinen her şey biçim değiştirmiştir. İnsanlar daha iyiye,

daha güzele gidilen bu yolda daha fazla dijitalleşen içeriklerle karşılaşmışlardır. Bu durum bilinen kültürel kodların ya terk edilmesini ya da sanal ortamlarda da var olmasını sağlamıştır (Ünal ve Koçak, 2023: 2122).

Etkileşim ve iletişim tabanlı teknolojilerdeki hıza uyum ya da uyumsuzluk, kuşaklararası görsel algı çatışmalarını da beslemektedir. Değişen araç ve içerikle birlikte kuşaklar anlam ve farklılık/özgünlük kazanmaktadır. Kuşak tarafından kullanılan iletişim şekli, aracı, sistemi ve bağlamı, kültürel kodlarının etkileşiminde ve anlamlandırılmasında önemli bir etkidir. Bu süreçte işlev aynı olmakla birlikte kültürel içeriğin biçimi ve aracı sürekli değişmektedir. Uzun anlatılar zamanla uzun tasvir ve tahlilleri içeren yazılı metinlere dönüşmüştür. Bugün ise kısaltmalar/özetlemeler çağı yaşanmaktadır. Seyir-konuşma-dinleme, daha sonra yazma-dağıtma-okuma, son yıllarda da paylaşma-izleme faaliyetleri kültürel yaşamı belirler hale gelmiştir (Özdemir, 2019: 129-131). Kuşaklararası görsel kültür farklılıkları, kuşakların tüm yaşam alanlarına yön vermektedir. Bu manada yüksek bağlam ve düşük bağlam aralığına göre değişkenlik gösteren kültürel iletişim değerlerine bakmakta fayda vardır. Düşük bağlamda yer alan kuşaktaki bireyler, Batı kültürüyle özdeşleşen bir kültür anlayışı içinde yaşamaktadırlar. Bireyler, mesajlarını hedef kitleye doğrudan göndermeyi, iletişimde açık ve net bir tutum izlemeyi ve sağlıklı iletişim kurmayı dış faktörlere ihtiyaç duymadan kurmayı benimserler. İma, dolaylı iletişim yani kapalılığın ön planda olduğu yüksek bağlamlı kültürde ise gerçekte söylenmek istenenlere mesajlarda açıkça yer verilmez. Bu yüzden alıcı yalnızca söylenenlerle değil; jest, mimik, ses tonu, imgeler, geçmiş tecrübeler, sessizlik durumları gibi farklı araçlarla da mesajı algılamaya çabalar (Öztürk, 2021: 339).

Görüldüğü üzere görsel kültür algısı zamanın sözlü kültür anlatılarına, yazılı-basılı kültür metinlerine ya da elektronik kültür içeriklerine uygun olarak sürekli değişmektedir. Dolayısıyla her kültür çağı kendine özgü birey, nesil ya da

toplumu ortaya çıkarmaktadır. Bu yüzden yazılı-basılı kültür, sözlü kültür ve elektronik kültür birey, kuşağı ve toplumu gibi farklı tanımlamalar yapılmaktadır (Özdemir, 2019: 132).

3. İSRAİL-HAMAS SAVAŞINA GENEL BİR BAKIŞ

İslami Direniş Hareketi (Hamas), 1973 Yom Kippur Savaşı'nın 50. yıl dönümü olan 7 Ekim 2023 tarihinde, İsrail'e yönelik Aksa Tufanı Operasyonu'nu başlatmıştır. Hamas'a bağlı Kassam Tugayları militanları; hava, deniz ve karadan koordineli bir biçimde İsrail topraklarına sızarak bazı askeri üsleri ve yerleşim yerlerini hedef almışlardır (Özgen, 2023: 106). İsrail Kabinesi, saldırılara yanıt olarak Hamas'a savaş ilan etmiş, Başbakan Benjamin Netanyahu ülkesinin bu uzun ve yorucu mücadeleyi kazanacağını savunarak muhalefetin bazı üyeleriyle birlikte acil bir birlik hükümeti kurmuştur. İsrail hükümeti daha sonra Gazze'ye elektrik, gıda ve yakıt sevkiyatını durdurmuştur. İsrail sonraki adımda yüz binlerce askeri personelini seferber ederek hava ve topçu bombardımanları düzenlemiş, Gazze'nin kuzey yarısında kara operasyonları başlatmıştır (Zanotti ve Sharp, 2023: 1). Hukuki zeminden yoksun yapılan saldırılar; biçim ve bağlam kapsamında uluslararası hukukun en temel prensiplerini ihlal etmekte, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar hatta soykırım suçu olarak nitelendirilebilecek niteliğe varmaktadır (Acer, 2023: 18). Ancak İsrail hükümeti hem bölge ülkeleri hem de Batı dünyasında sempati toplamaya çalışmaktadır. Buna karşın Gazze'deki masum siviller, temel insani ihtiyaçlardan mahrum bırakılarak göçe zorlanan ve bölge ayırt edilmeksizin bombardıman altında tutulmaktadır (Koçak, 2023). Bu saldırılar, tüm dünyada tepki çekmiş ve dünyanın birçok farklı bölgesinde Filistin'e destek olmak amacıyla İsrail karşıtı protestolar düzenlenmiştir. Türkiye, Pakistan, İran, Lübnan ve Fas gibi İslam ülkeleri; ABD, Almanya, İspanya, Japonya, Hollanda, Polonya, Yunanistan gibi Müslüman olmayan ülkelerde binlerce insan sokaklara dökülmüştür. Farklı yaştan ve

cinsiyetten insanların bu eylemlere katılması, İsrail'in eylemlerinin hem bugün ya da gelecek nesillerce sorgulanmasının devam edeceğini göstermektedir (TÜBA, 2023: 23). Vahşetin boyutunun her gün giderek arttığı savaşta, Gazze'deki konutların yüzde 70'inden fazlası yaşanmaz hale gelmiştir. Üniversitelerin, okulların, camilerin, kiliselerin, hastanelerin, hükümet binalarının yanı sıra binlerce ekonomik tesisin, alt yapının ve tarım arazisinin tahrip edildiği, Gazze Şeridi'nin yaşanmaz hale getirildiği Filistin Merkezi İstatistik Bürosu'nun resmi raporunda açıklanmıştır (Avsat, 2024). Gazze'deki hükümetin Medya Ofisinden yapılan açıklamada ise İsrail'in Gazze'ye 170 gündür düzenlediği saldırılarda 14 bin 280'i çocuk, 9 bin 340'ı kadın olmak üzere toplam 32 bin 226 sivil yaşamını yitirdiği, 74 bin 518 kişinin ise yaralandığı belirtilmiştir. Öldürülenler arasında 364 sağlık çalışanı, 48 sivil savunma personeli ve 136 gazetecinin olduğu ve Gazze'de 27 çocuğun ise açlık nedeniyle yaşamını yitirdiği ifade edilmiştir (Anadolu Ajansı, 2024).

4. METODOLOJİ

Bu araştırma, İsrail-Hamas Savaşı'nı konu alan haber fotoğraflarının farklı sosyo-demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi) sahip X, Y, Z kuşaklarından farklı dokuz katılımcının nasıl alımladığını inceleyerek kuşaklar arasındaki algı farklılıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada katılımcı sayısı dokuz kişi ile sınırlı tutulmuştur. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'de gösterildiği gibidir:

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Cinsiyeti	Yaşı	Eğitim Durumu	Mesleği
X1	Erkek	52	Ortaokul	Esnaf
X2	Kadın	47	Doktora	Akademisyen

X3	Erkek	47	Lisans	Öğretmen
Y1	Erkek	34	Yüksek Lisans	Akademisyen
Y2	Kadın	34	Lisans	Öğretmen
Y3	Erkek	27	Lise	Esnaf
Z1	Erkek	21	Lisans	Öğrenci
Z2	Kadın	23	Lisans	Öğrenci
Z3	Erkek	23	İlkokul	Esnaf

1-10 Nisan 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcılara, isimlerinin gizli tutulacağı bilgisi verilmiş, Tablo 1’de de gösterildiği üzere ait oldukları kuşak adları ile kodlanmıştır. Araştırmada katılımcılara gösterilip fikirleri alınmak üzere belirlenen beş haber fotoğrafı, TRT Haber’in İsrail-Hamas Savaşını konu alan “Foto Fokus” başlıklı haber görsellerinden seçilmiştir. Haber fotoğrafları, amaçsal örnekleme yöntemi ile rastgele belirlenmiştir. Amaçsal örnekleme, ihtimale yer vermeyen ve çalışma açısından zengin durumların seçilmesine imkân sağlayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Bu yöntem, belli ölçütleri karşılayan bir ya da birden fazla özel durumlarda çalışmak isteyen araştırmacılar tarafından tercih edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2013: 90).

Araştırmada görüşmeler, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat tekniği ile yapılmıştır. Derinlemesine mülakat tekniği, katılımcıların bireysel deneyimleri hakkında veri toplamak amacıyla kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Teknikteki temel amaç, bireyin bakış açısına ve belirli bir konu, sorun ya da süreçle ilgili algılanan bireysel anlama yönelik ışık tutan ayrıntılı bir bilgi elde etmektir (Rutledge ve Hogg, 2020: 1). Bu teknikte görüşmeci, katılımcılara hem daha önceden hazırladığı sorular hem de görüşme esnasında daha ayrıntılı bilgiler elde amacıyla ek sorular sorabilir. Konu ve sorular, belirli bir öncelik sıralamasına tabi kalınmadan görüşmeci tarafından

düzenlenir. Buna karşın görüşme öncesinde hazırlanan soru formu, araştırma problemi ile ilgili tüm sorun ve boyutlarını kapsamalı ve bu durum güvence altına alınmış olmalıdır. Görüşmeci, katılımcı/katılımcılarıyla yaptığı görüşme sırasında soruların cümle yapısını değiştirerek bazı konularda daha ayrıntılı girebilmek amacıyla sohbet tarzında bir görüşme de benimseyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 130). Yukarıda açıklanan amaç doğrultusunda katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

AS1: Fotoğrafta ne görüyorsunuz, gördükleriniz sizde nasıl bir duygu ve düşünce uyandırmaktadır?

AS2: Fotoğrafta sizi rahatsız eden unsur/lar var mı, varsa nelerdir?

AS3: Fotoğrafta gördüğünüz unsur/ları nasıl anlamlandırırsınız?

AS4: Bu fotoğrafların haber görseli olarak kullanılmasını nasıl değerlendirirsiniz?

5. İSRAİL-HAMAS SAVAŞINI KONU ALAN HABER FOTOĞRAFLARININ FARKLI KUŞAKLARCA ALIMLANMASI

Haber fotoğraflarının farklı kuşaklarca alımlanması, o kuşağın sosyal-kültürel özellikleri ve medya çıktılarını tüketim alışkanlıkları ile yakından ilişkilidir. Örneğin X kuşağındaki bireyler, geleneksel medya araçlarıyla büyüdüğü için haber fotoğraflarını gerçekçi; Y ve Z kuşağındaki kişiler ise dijital teknolojilerle iç içe büyüdüğülerinden çarpıcı ve duygusal etkilerinin yoğun olduğunu kabul etme eğilimdedirler.

Görsel 1. Gazze'de Hastaneler Acı ve Gözyaşıyla Dolu...

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde ilk olarak 18.10.2023 tarihinde TRT Haber tarafından yayınlanan “Gazze'de hastaneler acı ve gözyaşıyla dolu...” başlıklı haberin fotoğrafı gösterilmiştir. Katılımcılar arasındaki sosyo-demografik özellikler, fotoğrafın alınmasında büyük farklılıklara neden olmamıştır. Öyle ki katılımcıların çoğunluğu fotoğrafta savaşın acımasızlığını, çaresizliğini, zulüm vb. olumsuz durumları gördüklerini söylemişlerdir. Katılımcılardan Z1, birinci araştırma sorusuna fotoğrafın kendisinde acı, korku, hüznün vb. duyguları hissettirdiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Fotoğrafta acı, korku, hüznün, çaresiz bekleme ve savaşın mağdur, masum ve zavallı insanlarını görüyorum. Savaş yüzünden suçsuz bir şekilde ölümlerle, sakatlanmalarla, kanla cezalandırılan insanları görüyorum. Bu gördüklerim de içimde telafisi olmayan duygulara sebebiyet vermektedir.”

X1 ise fotoğrafı bir baba olarak değerlendirdiğini dile getirerek şu cümleleri kullanmıştır:

“Parçalanmış bir aile görüyorum. Tarif edilemez bir zulüm, hakaret, acı görüyorum. Bir baba olarak tarifi olmayan bir şey, insan ölse daha iyi. Böylesi fotoğraflara hiçbir zaman bakamıyorum.”

İkinci araştırma sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde fotoğrafın katılımcılar tarafından genel olarak çocuk ve anne figürlerinin savunmasızlığı üzerinden okunduğu tespit edilmiştir. Y1 aşağıda verdiği cevapta kimsenin bu acı duruma dur diyememesinin kendini rahatsız ettiğini belirtmiştir:

“Çocukların yüzlerinde kan ve toz, annenin çaresizce çocuğuna sarılması, arkadaki kadının çocuğuna yardım için çaresizce de olsa birilerini çağırma çabası çaresizliğin bir göstergesi. Kimsenin bu işler acısı duruma gerçekten çare olamayışı beni rahatsız etti.”

Katılımcılar, fotoğrafta gördükleri olumsuz unsurları masum çocukların savunmasız bakışları üzerinden okumuşlardır. Buna karşın katılımcı Y1, fotoğrafta baba/erkek figürünün olmayışının dikkat çekici olduğunu ve bu durumun kendisini etkilediğini şu cümlelerle vurgulamıştır:

“Fotoğrafta aile birliğinin olmazsa olması baba/erkek figürünün olmadığını görüyorum. Fotoğrafta fluya düşen arka tarafta bile yaşlı ve genç birden çok kadın var. Baba figürünün bu kadraj içerisinde olmayışının elbette bir nedeni var. Ya öldüler ya da hala savaşmakla meşguller. Savaş her zaman acı ve gözyaşı doğurur. Her yaştan kadın ve çocuğun bu çaresiz halleri elbette ki bir insan olarak beni de etkiledi. Fotoğrafın temsil ettiği değerler açısından bize anlattığı şey; savaşın acımasızlığı ve bu durumu yaşayan özellikle çocukların üzerinde ömürleri boyunca sürecektir travmatik

durumlar yaratması. Çocukların yüz ifadesine bakıldığında hem çaresizlik hem de travma görüyorum.”

Katılımcı X2 ise fotoğrafın kendisinde bir anne olarak çaresizlik hissi uyandırdığını söyleyerek şu ifadeleri kullanmıştır:

“Annesi olduğunu düşündüğüm kadının kucağındaki çocuk hiçbir şeye anlam veremeyen bir şekilde bakmakta. Çocuğun her şeyden bihaber olması, bir çocuğa göre içinde bulunan durumun ağırlığı bende çaresizlik hissi yaratıyor.”

Fotoğrafın haber görseli olarak kullanılmasında katılımcılar birbirinden farklı cevaplar vermişlerdir. X ve Y kuşağındaki katılımcılar fotoğrafın haber görseli olarak kullanılmasını toplumsal bilinç oluşturabilmesi açısından olumlu karşılamışlardır. Buna karşın Z kuşağını temsil eden Z1 ve Z3 katılımcılarının bu konudaki fikirleri diğer katılımcılardan farklılık göstermiştir.

Z3 fotoğrafın haber görseli olarak kullanılmasının doğru olmadığını çünkü küçük yaştaki çocuklar için psikolojik etkilere neden olabileceğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Haber görseli olarak kullanılmasını doğru bulmuyorum çünkü küçük çocukların bu yaşta bu fotoğrafları görmesini istemiyorum. Hatta küçük yaştaki yeğenim böylesi bir fotoğrafı görüp annesine bizde böyle mi olacağız diye sormuş”.

Z1 ise fotoğrafın haber görseli olarak kullanılmadan önce düzeltilmesi ya da yaş sınırının getirilmesi gerektiğini şu şekilde belirtmiştir:

“Fotoğrafın haber görseli olarak kullanılmasını ve fotoğrafın ağırlığı ile içerdiği olumsuz içerik derecesine göre kullanılmasında

herhangi bir sakınca görmüyorum. Çünkü bu fotoğraflar yoluyla insanlar, savaş mağdurlarının çektiği acıyı, çileyi görmüş olurlar. Ama çocuk kitlenin de bunları görmesi bence çok hoş bir şey değil, en azından fotoğraf açılmadan yaş kriterine göre bulanıklaştırılabilir ya da birtakım sorularla kitlenin göreceği fotoğrafların rahatsız edici unsurlar barındırdığı belirtilebilir.”

Görsel 2. Gazzeli Çocuklar Yetersiz Beslenme Nedeniyle Ölüm Tehlikesiyle Karşı Karşıya

Katılımcılara ikinci olarak 01.03.2024 tarihli “Gazzeli çocuklar yetersiz beslenme nedeniyle ölüm tehlikesiyle karşı karşıya” başlıklı haber fotoğrafı gösterilmiştir. Katılımcıların hepsi bu fotoğrafta acı, çaresizlik, keder ve açlık gibi durumları gördüklerini söylemişlerdir. Öte yandan kendini mütedeyyin (dindar) olarak tanıtan Y3, birinci araştırma sorusuna din kardeşlerinin içinde olduğu durumundan duyduğu rahatsızlığı şu şekilde ifade etmiştir:

“Sedyede yatan din kardeşlerimin açlıktan, yoksulluktan, hijyensizlikten ölümü her an gelecekmiş gibi beklemesi... O,

hastanenin imkansızlıklar içerisinde görevini yerine getirmeye çalışması... Fotoğraftaki yeni doğmuş bebeğin (meleğin) hiçbir şeyden habersiz dünyaya gözlerini açması... Tüm bunlar bende kötü duygular uyandırıyor.”

Katılımcılar ikinci araştırma sorusunu açlık, yokluk, kirlilik ve sağlık tedavilerinin yetersizliği üzerinden okumuşlardır. Kirliliğin kendini çok rahatsız ettiğini ifade eden katılımcı Z2, şu cümleleri kurmuştur:

“Fotoğrafta beni rahatsız eden unsurlara arasında olan görüntülerden birkaçı; hastanenin oldukça kirli olması, yatağın üzerine yatırılmış çocuğun üstünün yalnızca bir battaniye ile örtülmüş olması, süngerin altında görünen çöpün orda olmaması gerektiği beni oldukça rahatsız eden unsurlar arasında.”

Öte yandan üçüncü araştırma sorusuna katılımcı X1, İsrail askerlerinin bu duruma neden olduğunu ve hepsinin öldürülmesi gerektiğini belirterek şu cevabı vermiştir:

“Müslüman biri açlıktan ölürken nefes dahi almak istemiyorum. Süper kahraman olup müdahale etmek istiyorum. Her akşam aynı şeyi düşünüyorum, keşke tüm İsrail askerlerini öldürebilsem.”

Üçüncü araştırma sorusunu katılımcı Y1, çaresizlik, kirlilik ve sağlık şartlarının yetersizliği üzerinden okumuştur. Bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Hastanenin steril bir ortam olmayışı ciddi bir olumsuzluk. Sağdaki çocuğun gerçek anlamda acil bakıma ihtiyaç duyduğu görülüyor. Muhtemelen müdahale edebilecek personel de az ya da hiç yok. Görünen o ki çaresizlikle baş başalar. Savaşın gerçek yüzünün bir

göstergesi. Her insan gibi ben de bu fotoğrafa bakınca onlara yardım etmek istedim. Ama bunun için dünyada birçok uluslararası yardım kuruluşu var. Onların bu konuya dahil olmaları gerekir.”

Katılımcıların çoğu fotoğrafın bir haber görseli olarak kullanılmasını gündem yaratabilmesi adına doğru bulduklarını ifade etmişlerdir. Buna karşın katılımcı Z2, fotoğrafların çocukların psikolojisi dikkate alınarak paylaşılması gerektiğini belirtmiştir:

“Böyle bir fotoğrafın haber görseli olarak kullanılması, fotoğrafı görebilecek çocuklar için psikolojik açıdan olumsuz bir durum teşkil etse de bilinçlenmemiz açısından paylaşılması gereken bir kare olduğunu düşünüyorum.”

Görsel 3. İsrail'in Gazze'ye Yönelik Saldırıları Sürüyor

Katılımcılara araştırma kapsamında üçüncü olarak 12.02.2024 tarihinde yayınlanan “İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırıları sürüyor” başlıklı haberin fotoğrafı gösterilmiştir. Fotoğraf, yerinden yurdundan zorla göç ettirilen savaşın

masum çocuklarını göstermektedir. Katılımcıların geneli fotoğrafta çocukların içinde bulunduğu zorlu durumdan bahsetmiş, evlerin yıkık ve dökük olmasının kendilerini rahatsız ettiğini söylemişlerdir. Öte yandan X2, diğer katılımcılardan farklı olarak fotoğrafın kendinde farklı anlamlar yarattığını dile getirerek bunu “Çaresizlik, tahribat görüyorum. Kimsesizlik, yersizlik, yurtsuzluk duygusu uyandırıyor bende.” şeklinde ifade etmiştir.

İkinci araştırma sorusunda katılımcılar yine benzer cevaplar vermişlerdir. Buna karşın katılımcı Y3 diğer katılımcılardan farklı olarak çocukların anne babalarından mahrum bırakılmasının rahatsız edici bir unsur olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir: “Çocukların anne ve babalarının yanında olmaması ya da mezarda olmasına rağmen hayata tutunabilmesi umuduyla yerinden edilmesi, zorla elinden alıkoyması...”

Üçüncü araştırma sorusunda katılımcılar yıkılan evlerin, çocukların çaresiz bakışlarının ve kaybolan umutlarının, geleceklerinin karartıldığı konusunda hemfikir olmuşlardır. Bu hususta dini inancının kendisi için önemli olduğunu ifade eden katılımcı Z3 düşüncelerini dini inancına göre “Keşke bu şey hiç yaşanmasaydı ve biz Müslümanlar bunu görmeseydik” şeklinde belirtmiştir. Aynı soruyu katılımcı Y1 çocukların içinde bulunduğu olumsuz durum üzerinden şu şekilde cevaplandırmıştır:

“Bombalanmış bir şehir, her şeyin yok olduğu, insanlık adına utanılması gereken bir ortamın görseli var. En önemlisi de çocuk. Her an yeni bir bomba patlama riskinin yüksek olduğu bir ortamda çocukların çaresizce bakışları gelinen aşamada sorunun ne kadar büyük ve dramatik içinde olduğunu gösteriyor.”

Dördüncü araştırma sorusunda katılımcıların çoğunluğu, fotoğrafın haber görseli olarak kullanılmasının, dünyanın yaşanan vahşetten haberdar olması açısından

doğru bulduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı Z3 ise diğer katılımcılardan farklı olarak fotoğrafın haber görseli olarak kullanılmasını doğru bulmadığını şu şekilde dile getirmiştir: “Doğru görmüyorum. Küçük yaştaki çocukların bu fotoğrafları bu genç yaşlarında görebilme ihtimalleri var.”

Görsel 4. Açlıkla Mücadele Eden Filistinliler, Yemeklere Ulaşabilmek İçin Saatlerce Sıra Bekliyor

Katılımcılara gösterilen dördüncü fotoğraf, “Açlıkla mücadele eden Filistinliler, yemeklere ulaşabilmek için saatlerce sıra bekliyor” başlığı altında 25.01.2024 tarihinde yayınlanmıştır. Fotoğrafla ilişkili ilk soruya katılımcılar, savaşın yarattığı yokluğun insanları birbirine zarar verecek derece yoksulluğa neden olduğu şeklinde cevap vermişlerdir. Öte yandan katılımcı X3, diğer katılımcılardan farklı olarak fotoğrafta neredeyse erkek görmediğini bunun da savaşın bir sonucu olduğunu şu ifadelerle dile getirmiştir:

“Bu fotoğraf, insani ihtiyacını karşılamakta zorluk çeken kadın ve çocukların birbiriyle adeta yarışmalarını sahneleyen acı bir fotoğraf. Tek bir yiyecek için bu kadar mücadele etmeleri ve buna muhtaç olmaları savaşın yıkıcılığını gösteriyor. Fotoğrafta neredeyse erkek yok, muhtemelen ya savaş için cephede ya da

kadın veya çocuklara yiyecek bulma rolü verilmesinden kaynaklanıyor.”

İkinciye soruya cevaben katılımcılar fotoğrafı genel olarak çocuklar üzerinden cevaplandırmışlardır. Y2'nin fotoğrafa yönelik anlam üretiminde ise katılımcının fotoğrafı mesleki açıdan değerlendirdiği görülmüştür. Y2, okuması gereken çocukların içerisinde olduğu durumun kendisini yaraladığını; “Orada bulunan çocukların elinde boş tencere değil; kalem, kitap, defter olmalıydı hayat hiç de adil değil” şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü soruda katılımcılar ideolojik ve dini inançlarına göre cevaplar verdikleri görülmüştür. Daha önce de dile getirildiği gibi kendisini mütedeyyin olarak tanıtan X1, çocukların yemek dilenmesinden duyduğu rahatsızlığı şöyle ifade etmiştir:

“Vallahi çocukların bu şekilde yemek dilenmesi beni rahatsız etti. Acaba Müslüman değil de Yahudi İsrail çocukları olsalardı Amerika böyle mi bekleyecekti. Neden Müslüman ülkeler müdahale etmiyor, neden elimizden bir şey gelmiyor?”

Fotoğrafın haber görseli olarak kullanılmasını faydalı bulan katılımcılardan Y1, Ortadoğu coğrafyasının verimli topraklarına vurgu yaparken fotoğrafta savaş durumu ile ortaya çıkan açlık ve yokluk durumunun tezatlığını dile getirmiştir:

“Haber fotoğrafı olarak çok başarılı. Bu gibi fotoğraflar genelde Afrika'nın yoksul ülkelerinde bolca çekiliyor. Tabi o görsellere gözümüz yeterince alıştı. Ancak savaş her zaman gerçekleşen bir durum değil. Savaş ortamında beslenmenin ne kadar önemli bir şey olduğunu bir kez daha görmüş olduk. Ortadoğu verimli topraklarıyla her zaman kendine yeten bir coğrafya. Bolluk ve bereket bir füze ile yok edilebiliyor ve insanlar bir tas çorbaya mahkûm edilebiliyor. Bu fotoğrafa bakan çoğu kişi eminim o

insanlara gıda yardımında bulunma isteğinde olmuştur. Zaten fotoğrafta buna hizmet eden bir fotoğraf. “Açlık var, gıda gönderin” mesajı çok net olan bir fotoğraf.”

Görsel 5. Filistinliler, Cuma Namazını İsrail Saldırısında Yıkılan Faruk Camii Enkazında Kıldı

Katılımcılara yorumlamaları için gösterilen son fotoğraf 12.03.2024 tarihinde “Filistinliler, Cuma namazını İsrail saldırısında yıkılan Faruk Camii enkazında kıldı” başlığı ile yayınlanmıştır. Bu fotoğrafı katılımcıların tamamı can sıkıcı olarak tarif etmişlerdir. Katılımcı Y3 ise fotoğrafta dinleri uğruna savaşan, mücadele eden insanları gördüğünü söyleyerek düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Burada aslında çok şey görüyorum. Kelimelerimi seçerken zorlanıyorum. İbadet eden bütün insanların bu dünyayı kaybettiğini ama diğer dünyayı kazanacağını görüyorum. Gerçekten zor ve inanılmaz bir durum. Hiçbir şekilde başıma gelmesini istemem. Bu gördüğüm bir cihat olduğu için isterim de

“çünkü burada olduğunda gerçekten cennetliksin. Kafirlerle karşı savaşıyorsun”.

İkinci soruya katılımcılar, yıkılmış caminin molozları arasında namaza duran insanların kendilerini rahatsız ettiğini belirtmişlerdir. Katılımcı Z1 bu husustaki düşüncelerini; “Rahatsız eden unsurlar yine etrafın harap olması ve yıkık dökük olması, onların arasında düzgün bir yer kalmamasından dolayı ibadetlerini namazlarını moloz yığınları arasında yapmaları ve kılmaları beni aşırı derecede rahatsız etmektedir” şeklinde belirtmiştir. Aynı fotoğrafa katılımcı Y1 şu şekilde cevap vermiştir:

“Minareleri tamamıyla bombalanmış, minare kubbelerinin yerlerde gezdiği bir durum var. Dolayısıyla insanların kutsallarına açık bir saldırı olmuş. Bu saldırı sadece orada yaşayan insanları değil, Müslümanlık inancını benimsemiş tüm insanlığa karşı yapılan bir saygısızlık, bir baş kaldırı. Buna sessiz kalınması insanı tabii ki de rahatsız ediyor. Müslüman ülkelerin bu duruma ne kadar kayıtsız kaldıklarını da gösteriyor.”

Üçüncü soruda katılımcılar, Filistinlilerin içinde oldukları durumdan rahatsız olduklarını ifade etmekle birlikte namaza duran insanların umutlarını kaybetmediklerini, umudun her şeye rağmen var olduğunu gösterdiklerini söylemişlerdir. Katılımcı Y3 ise olumsuz bir durum görmediğini şu cümlelerle ifade etmiştir: “Aslında burada olumsuz bir unsur görmüyorum. Bütün imkansızlıklara ve ibadethane olmamasına rağmen oradaki Müslümanların dini görevlerini yerine getirilmesini anlamlandırıyorum.”

Son soruda katılımcıların tamamı görselin haber fotoğrafı olarak kullanılmasını uygun gördüklerini söylemişlerdir. Katılımcı X3 bu düşüncelerini; “Bütün olumsuzluklara rağmen savaşın bu fotoğraf dindaşlara moral ve motivasyon

sağladığı için haber fotoğrafı olarak kullanılmasını uygun görüyorum. Fotoğrafın dindaşlara davet, karşı dinin mensuplarına meydan okuma anlamı da taşıdığını düşünüyorum” şeklinde belirtmiştir. Katılımcı Z2 ise görselin haber fotoğrafı olarak kullanılmasının Müslümanlar için bir ders olabileceğini ifade ederek şunları söylemiştir:

“Haber görseli olarak kullanılması gereken bir fotoğraf. Neden, çünkü bizim ders çıkarmamız gereken bir fotoğraf. Biz tam anlamıyla ibadetlerimizi yapmıyoruz. Bu fotoğrafı görünce kendimizden utanıp eksik yanlarımızı görüyoruz diye düşünüyorum. Yani bize rehber olan bir fotoğraf olduğunu düşünüyorum.”

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, İsrail-Hamas Savaşı'nı konu alan TRT Haber tarafından kullanılan haber fotoğraflarının X, Y, Z kuşaklarını temsilen dokuz katılımcı tarafından nasıl alımlandığı incelenmiştir. X, Y, Z kuşağındaki katılımcılar, fotoğraflarda çaresizlik, ölüm, zulüm, gözyaşı gördüklerini, bunların kendilerinde olumsuz duygulara neden olduğunu ve bu durumun son bulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların cinsiyetlerinin, yaşlarının, eğitim düzeylerinin ve mesleki özelliklerinin fotoğrafların yorumlanmasında etkili olduğu da görülmüştür. Öyle ki eğitim seviyesi yüksek olan X1, X2 ve Y1, Y2 katılımcıları ile eğitim seviyeleri düşük olan X1, Y3, Z3 katılımcıları arasında alımlama farklılıkları tespit edilmiştir. Katılımcı X1, Y3, Z3 fotoğrafı yorumlarken ideolojik görüşleri ve dini inançları doğrultusunda Müslüman kardeşlerinin acı, keder, perişanlık ve çaresizlik içinde olduklarını; dolayısıyla intikam, savaşma, topyekün mücadele ve yardım söylemlerinde bulunmuşlardır. Katılımcılardan; X1, X2 ve Y1, Y2 ise

fotoğrafları değerlendirirken yaşanan acıların arkasında olan nedenlerin ve güçlerin iyice analiz edilmesi gerekliliğini vurgulamışlardır.

Araştırmada cinsiyet ve medeni durum özelinde fotoğrafların alımlanmasında çok büyük farklılıklar tespit edilmemiştir. Örneğin anne olan X2 ve Y2 katılımcıları, fotoğrafları alımlarken daha çok duygusal hareket ederek kendilerini derinden etkilediğini ve empati yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Erkek katılımcılardan baba olan X1 de kadın katılımcılarla benzer söylemlerde bulunarak aynı durumda kendi çocuklarının da olabileceğini söylemiştir. Hatta dünyanın geri kalan kesimlerinin de bu durumu empati etmeleri gerektiğini özellikle belirtmiştir. Fotoğrafların yayınlanması konusunda katılımcıların cinsiyet farklılıklarının ve dini değerlerinin etkili olduğu görülmüştür. Yaşı diğer katılımcılardan daha büyük Y1, Y2 ve Y3, çoğu zaman kendilerini fotoğraftaki kişiler ve yakınları ile özdeşleştirerek daha duygusal cevaplar vermişlerdir. Benzer şekilde yaşı en küçük katılımcı Z3 de fotoğrafların kendisi için utanılacak durum olduğunu, benzer şeyleri kendisinin de yaşayabileceğini dolayısıyla savaşın bir an önce bitmesi gerektiğini özellikle belirtmiştir. X kuşağı ve Y kuşağındaki diğer katılımcılar arasında ise yaş kriterine göre fotoğrafların yorumlanması konusunda farklılıklar oluşmamıştır. Bu hususta katılımcılarda Y2, Y3, Z1 ve Z2 haber görsellerini yorumlarken dini değerlerinin kendileri için çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin erkek katılımcı Y3, özellikle beşinci görsel özelinde fotoğrafın yayınlanmasının Müslümanlık adına üzüntü verici olduğunu ifade etmiştir. Buna karşın erkek katılımcı Z3 ise aynı fotoğrafı görmek dahi istemediğini söylemiştir. Katılımcı Y2, yine aynı fotoğrafta bir halkın kimliğinin, kültürünün sadece inançlarından ve dillerinden dolayı yok edilmek istendiğini ifade etmiştir. Katılımcı Z1, dini açıdan fotoğraflardaki en rahatsız edici unsurun, ibadethanenin olmaması ve çevresinin yıkı dökük olması, insanların moloz yığınları arasında namaz kılmaları olduğunu belirtmiştir. Bu durum hem umut verici hem de aşırı rahatsız edici olarak nitelendirilmiştir. Son

olarak katılımcılardan Y1, X2 ve X3 ise dini değerlerin kendileri için önemli olduğunu buna karşın önceliklerinin insani değerler, barış ve demokrasi olduğunu ifade etmişlerdir. Sonuç olarak savaş karşısında çaresiz kalan insanların ve mekanların fotoğrafları; yaş, cinsiyet, eğitim durumu fark etmeksizin tüm insanlarda üzüntü ve acıma gibi duygular uyandırdığını ve bu duyguların da onlarda çaresizlik hissine neden olduğu söylenebilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanması için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Araştırmada verilerin toplanması öncesinde Bitlis Eren Üniversitesi Etik İlkeleri ve Etik Kurulu'nun 29.03.2024 tarih ve E.130914 sayılı kararı ile etik izni alınmıştır.

KAYNAKÇA

Acer, Y. (2023). "İsrail'in Gazze'deki Suçları". Siyaset, Ekonomi ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı (SETA), 395: 1-19.

Altuntuğ, N. (2012). "Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili". Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 4(1): 203-212.

Anadolu Ajansı. (2024). *Anadolu Ajansı "Medyada Yapay Zekâ Etik Kullanım Rehberi"*. 17 Mart 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/haberakademisi/haberler/anadolu-ajansi-medyada-yapay-zeka-etik-kullanim-rehberi-hazirladi/533268> adresinden alınmıştır.

- Avsat, Ş. (2024). *Rapor: Gazze'deki konutların yüzde 70'inden fazlası yaşanmaz hale geldi*. 18 Mart 2024 tarihinde <https://turkish.aawsat.com/node/4938251> adresinden alınmıştır.
- Aydın, N. (2023). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Aziz, A. (2020). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Barnard, M. (2010). *Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Berkup, S. B. (2014). Working With Generations X And Y In Generation Z Period: Management Of DifferentGenerations In Business Life. *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSER Publishing*, 5(19), 218-229.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakır, M. (2014). *Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Durmaz, Ş. ve Okumuş, B. (2021). "İş Hayatında Kuşaklar Arası Farklılıklar ve Z Kuşağı". *Pearson Journal*, 6(16): 47-68.
- Göksel, A. ve Güneş, G. (2017). "Kuşaklar Arası Farklılaşma: X ve Y Kuşaklarının Örgütsel Sessizlik Davranışı Bağlamında Analizi". *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3): 807-828.
- İnce, F. (2018). *Kuşaklar Arası Etkin İletişim ve Davranış*. Eğitim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. Konya: Evrim Yayınevi.
- Karaibrahimoğlu, S. (2021). "Kuşak Değişimi Bağlamında Kentsel Kamusal Mekânı Yeniden Düşünmek". *Planlama Dergisi*, 31(3): 519-529.
- Koçak, M. (2023). *İsrail-Filistin çatışması ve Rusya'nın esnek politikaları*. 21 Mart 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-israil-filistin-catismasi-ve-rusyanin-esnek-politikalari/3038628> adresinden alınmıştır.

- Levickaite, R. (2010). "Generations X, Y, Z: How Social Networks Form The Concept of The World Without Borders (The Case of Lithuania)". *Limes. Cultural Regionalistics*, 3: 170-183.
- Onursoy, S. (2017). "Görsel Kültür ve Görsel Okuryazarlık". *Türk Kütüphaneciliği*, 31(1): 47-54.
- Özdemir, N. (2019). "Kuşaklararasılık ve Kültürel Değişme". *Çocuk ve Medeniyet*, 4(7): 125-149.
- Özgen, C. (2023). "Yom Kippur 2.0: Askerî Düzlemde İsrail-Hamas Savaşı'na Dair İlk Gözlemler". *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(2): 105-124.
- Öztürk, B. (2021). "Türkiye'de Kuşaklar Arasındaki Siyasi İletişim Algılarının Farkları: Kültür ve Liderlik Perspektifinden Bir Değerlendirme". *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 9(26): 331-346.
- Prensky, M. (2001). "Digital Natives, Digital Immigrants". *On The Horizon*, 9(5): 1-6.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Rutledge, P. ve Hogg, J. L. (2020). *In-Depth Interviews*. 1-7. 10 Mart 2024 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/345737833_In-Depth_Interviews adresinden alınmıştır.
- Tuncay, D. (2017). "Haberlerde Kullanılan Ölü Beden Fotoğraflarının Alınlanması". *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*, 4(1): 59-90.
- Tuncer, M. U. (2016). "Ağ Toplumunun Çocukları: Z Kuşağının Kişilerarası İletişim Becerilerinin Çok Boyutlu Analizi". *Atatürk İletişim Dergisi*, 10: 33-46.
- Turner, A. (2015). "Generation Z: Technology and Social Interest". *The Journal of Individual Psychology*, 71(2): 103-113.
- TÜBA. (2023). *TÜBA Filistin-İsrail Savaşı Raporu*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.

- Ünal, Ş. ve Koçak, H. (2023). "Dijital Kültürün Gündelik Yaşama Etkileri ve Kuşaklar Arası Karşılaştırmaya Yönelik Sosyolojik Bir Analiz". *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(60): 2120-2128.
- Weingarten, R. M. (2009). "Four Generations, One Workplace: A Gen X-Y Staff Nurse's View of Team Building in The Emergency Department". *J Emerg Nurs*, 35(1): 27-30.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. ve Aktürk, A. (2021). *Z Kuşağı-Bir Nesli Anlamak*. Konya: Palet Yayınları.
- Zanotti, J., ve Sharp, J. M. (2023). *Israel and Hamas 2023 Conflict In Brief: Overview, U.S. Policy, and Options for Congress*. 15 Şubat 2024 tarihinde [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.everycrsrreport.com/files/2023-11-01_R47828_3470b5d2fe5e246a27ec0fc0bed404ffa1ed6a7a.pdf](https://www.everycrsrreport.com/files/2023-11-01_R47828_3470b5d2fe5e246a27ec0fc0bed404ffa1ed6a7a.pdf) adresinden alınmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The rapid development of communication technologies brings about change and transformation in many areas. In the new media order, news can now reach anywhere in the world instantly. However, differences may occur in the delivery and perception of the news to large target audiences. In this regard, it is an indisputable fact that individual perspectives differ, especially in war and conflict-themed news that cause intense human emotions. When the conflicts between Israel and Hamas are considered in this context, how news photographs are perceived by individuals with different demographic characteristics is a very important issue. This research aims to reveal how news photographs about the war between Israel and Hamas are perceived by different generations. Generation refers to human communities who had to cope with the same social conditions in the same period and lived with similar concerns or priorities. The social conditions determined by the unique economic, political, cultural, and technological situation of each period differentiate individuals' outlook on life, expectations, and needs. (Karaibrahimoğlu, 2021: 520).

Method

This study aims to determine the differences in perception between generations by analysing how news photographs about the Israel-Hamas War are perceived by nine participants from generations X, Y, and Z with different socio-demographic characteristics (age, gender, education level). Since the study focuses on the individual reception patterns of the participants, the number of participants was limited to nine people. In the interviews conducted between 1-10 April 2024, the participants were informed that their names would be kept confidential and were coded with the generation names they belonged to, as shown in Table 1. The five news photographs determined to be shown to the participants and their opinions were selected from TRT News's news visuals titled "Photo Focus" about the Israel-Hamas War. News photographs were randomly selected by purposive sampling method. Purposive sampling is a sampling approach that does not include probability and allows the selection of rich situations in terms of the study. This method is preferred by researchers who want to work in one or more special cases that meet certain criteria (Büyüköztürk et al., 2013: 90).

In the research, interviews were conducted with semi-structured in-depth interview techniques, one of the qualitative research methods. The in-depth

interview technique is one of the qualitative research methods used to collect data about the individual experiences of the participants. The main purpose of the technique is to obtain detailed information that sheds light on the individual's perspective and the perceived individual meaning of a particular issue, problem or process (Rutledge & Hogg, 2020: 1). In this technique, the interviewer can ask the participants both the questions prepared in advance and additional questions to obtain more detailed information during the interview. The topic and questions are organized by the interviewer without a certain prioritized order. On the other hand, the questionnaire prepared before the interview should cover all problems and dimensions related to the research problem and this situation should be ensured. During the interview with the participant(s), the interviewer may also adopt a conversational style interview to go into more detail on some issues by changing the sentence structure of the questions (Yıldırım & Şimşek, 2021: 130).

Findings (Results)

During the interviews with the participants, the photograph of the news report titled "Hospitals in Gaza are full of pain and tears..." broadcast by TRT News on 18.10.2023 was first shown. The socio-demographic characteristics of the participants did not cause major differences in the reception of the photograph. The majority of the participants stated that they saw the cruelty of war, helplessness, cruelty, etc. negative situations in the photograph.

Secondly, the participants were shown the news photograph titled "Gazan children are in danger of death due to malnutrition" dated 01.03.2024. All of the participants said that they saw pain, helplessness, grief and hunger etc. in this photograph.

Thirdly, the participants were shown the photograph of the news article titled "Israel's attacks on Gaza continue." published on 12.02.2024. The photograph shows the innocent children of the war who were forcibly displaced from their homes. Most of the participants also mentioned the difficult situation of the children and said that the ruined and dilapidated houses disturbed them. The fourth photograph shown to the participants was published on 25.01.2024 with the caption "Palestinians struggling with hunger, waiting in line for hours to get food". To the first question related to the photograph, the participants answered that they saw that the poverty caused by the war caused poverty to the extent that people harmed each other.

The last photograph shown to the participants for their interpretation was published on 12.03.2024 with the title "Palestinians performed Friday prayers in

the rubble of Farouk Mosque destroyed in the Israeli attack". All of the participants described this photograph as annoying.

Conclusion and Discussion

In this study, it was investigated how the news photographs used by TRT News on the Israel-Hamas War were perceived by nine participants representing generations X, Y and Z.

In the interviews, it was observed that the socio-demographic characteristics of the participants were effective in the interpretation of the photographs. On the other hand, the participants empathised with the people in the photographs and stated that they were in pain and despair. On the other hand, perception differences were detected between participants with high and low education levels. Participants with low levels of education stated that their Muslim brothers and sisters were in pain, sorrow, misery, and despair by their ideological views and religious beliefs; therefore, they made discourses of revenge, war, total struggle, and aid. Participants with a high level of education emphasised the ruthlessness of war, the need to examine the factors that led to the emergence of war, and the existence of third parties in addition to the two sides.